

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
KISEBBSÉGGYAKUTATÓ INTÉZET

1014 Budapest, Országház u. 30.

Tel.: 224-6700/472, fax: 224-6793

E-mail: kisebbsegkutato@tk.mta.hu; honlap: <http://kisebbsegkutato.tk.mta.hu>

I. A KUTATÓHELY FŐ FELADATAI 2014-BEN

A 2014. évben az intézet 2011-2015 közötti periódusra szóló, középtávú fejlesztési tervében foglaltak, valamint a projekt jellegű kötelezettségeken túlmenően folytatódott az 2013-ban kijelölt új kutatási irányok, mindenekelőtt a kisebbségi kompetenciákra összpontosító, valamint az interdiszciplináris identitáspolitikai kutatások elmélyítése, miközben a főbb kutatási területek, a magyarországi romák és más nemzetiségek, a zsidóság, a határon túli magyarok, illetve a bevándorlók vizsgálata továbbra is megmaradt. A főbb eredményekről több fontos monográfia, szerkesztett tanulmánykötet és idegen nyelvű publikáció is megjelent. Megtörténtek az előkészületek az intézeti romakutatások intézményesítéséhez, egy önálló roma kutatócsoport életre hívásához. Az intézet munkatársai jól szerepeltek az OTKA forrásaira való pályázásban: két elnyert kutatási és egy posztdoktori pályázat segíti a kutatási célok megvalósítását. A munkatársak kiterjedt nemzetközi konferencia-részvétele, és az év folyamán elindult FP7-es kutatási program mellett a bővülő nemzetközi kapcsolatok sorából kiemelendő a németországi European Centre for Minority Issues kutatóintézettel kötött szakmai megállapodás. Növekvő számban kerültek megrendezésre az intézet szakmai profiljába illeszkedő nyilvános események, amelyeken több alkalommal meghívott külföldi előadók adtak elő, és több rendezvényről az érdeklődők immár az intézet Youtube csatornáján is tájékozódhatnak. A honlap új, Digitális Olvasószoza menüpontja folyamatosan bővülő szakirodalmi munkákkal és online adatbázisokkal kívánja támogatni a szakmai közönséget. Az év során, intézeti szerkesztésben újraindult a *REGIO. Kisebbség Kultúra Politika Társadalom* tudományos e-folyóirat, illetve jelentős intézeti közreműködéssel jelenik meg a kutatóközpont nemzetközi társadalomtudományi folyóirata, az *Intersections* is. A judaisztikai kutatócsoport munkatársai közreműködtek a Néprajzi Múzeumban megnyílt „Kő kövön – Töredékek a magyar vidéki zsidóság kultúrájából” c. kiállítás megrendezésében.

II. A 2014-BEN ELÉRT KIEMELKEDŐ KUTATÁSI ÉS MÁS JELLEGŰ EREDMÉNYEK

a. Kiemelkedő kutatási és más jellegű eredmények

Identitáspolitikai tárgyú kutatások

Az **Újnacionalizmus: populáris kultúra és szélsőjobboldali politika** című kutatás keretében az év folyamán megjelent a „Nemzet a mindennapokban. Az újnacionalizmus populáris kultúrája” című kötet az OTKA Publikációs programja támogatásával, amely mellett további nemzetközi publikációk megírására és leadására került sor.

A **Társadalmi konfliktusokra adott identitáspolitikai válaszok az európai, nemzeti és lokális szintek viszonylatában** című MTA TK Intézetközi Kutatócsoport keretében egy olyan intézetközi kutatócsoportot (Identitáspolitika Műhely), amely a társadalmi konfliktusokra és a gazdasági válságra adott többségi és kisebbségi válaszokat lokális, nemzeti és európai dimenzióban, illetve ezek kölcsönhatásaiban vizsgálja. Az év folyamán folytatódott a terepmunka az identitáspolitikai konfliktusok radikalizálódása témakörében, valamint rendszeres műhelytalálkozók és nemzetközi konferenciákon panelek szervezése történt meg.

Kisebbségi kompetenciák c. kutatás keretében zajlott kutatások

Kisebbségi kompetenciák - a kettős állampolgárság megítélése című kutatás arra keresi a választ, hogy a honosítás által elérhető új magyar állampolgárság hogyan illeszkedik a kisebbségi élethelyzetekhez, a magyar-magyar, illetve magyar-többségi előítéletekhez Szlovákiában, Ukrajnában/ Kárpátalján, Szerbiában/ Vajdaságban, illetve Romániában/ Erdélyben. Az év folyamán több konferencia előadás és publikáció mutatta be a kutatás eredményeit.

Iskolaválasztás és kompetenciák kisebbségben. A mind kvalitatív és kvantitatív kutatás központi kérdése az volt, milyen mögöttes tényezők határozzák meg azt, hogy a kisebbségben élő külföldi magyarok nem anyanyelvükön, hanem államnyelven végzik tanulmányaikat? A vizsgálat eredményeinek közzétételére az év során több előadás és publikáció formájában került sor.

Az 1990. és 2011. évi népszámlálások nemzetiségi adatainak kritikai, módszertani vizsgálata: a munkatársak a KSH kutatószobájában elérhető népszámlálási adatbázisok statisztikai elemzése alapján új fénybe állítják a magyarországi nemzetiségi folyamatokat.

Határon túli magyarokkal kapcsolatos kutatások

A **Kisebbségi magyar közösségek a 20. században** című, az OTKA által támogatott kutatás célja a kisebbségi magyar közösségek történetére vonatkozó források összegyűjtése, katalógusok, bibliográfiák és kronológiák összeállítása, és ennek keretében az első év folyamán több tanulmány és kötet, köztük „A szupremácia és az önrendelkezés igénye” című forráskiadás is megjelent, amelyek mellett forráskatalógusok és kronológiák készültek még el. Levéltári kutatómunka folyt Szlovákiában, valamint anyaggyűjtés Kárpátalja szovjet korszakbeli kronológiájához és a kárpátaljai kolhozrendszer kialakulásához.

A **budapesti kormányzatok magyarságpolitikája** című kutatás a budapesti kormányzatok külföldi magyarokkal kapcsolatos tevékenységének (kisebbségvédelem, magyar-magyar kapcsolatok, támogatáspolitikák) feltárására irányul 1920-tól napjainkig. 2014-ben publikációk láttak napvilágot a két világháború közötti magyarságpolitika közigazgatási, intézményi feltételeiről, bibliográfia és digitális szövegtár összeállítására került sor, illetve az 1989 utáni magyarságpolitikáról megkezdődött egy kismonográfia megírása.

A **népszolgálat fogalomtörténete** című kutatás az erdélyi magyar közírásban, az 1930-as években megjelenő fogalmat egy kulturális kódként értelmezi a magyar kisebbségi közösségek működésének megértéséhez, és azt vizsgálja, hogy mit gondol a saját társadalmáról és hogyan konstruálja meg azt egy-egy magyar kisebbségi elitcsoport a 20. században? A kutatás keretében elkészült egy digitális szövegtár, valamint az NKA támogatásával 2015-ben megjelenő tanulmánykötet.

„A választási szabályozás fejlődése és a pártrendszer működése a Kelet-Közép-Európában” MTA TK Inkubátor Kutatócsoport keretében az intézet munkatársai számos előadást tartottak, műhelyszemináriumokat szerveztek, és tanulmányok is születtek a külföldi szavazás és nemzetiségi képviselet témájában.

„Kárpáti Ukrajna: hosszú viták a legrövidebb életű államról. Esettanulmányok a konfliktusok meghatározó narratíváiról”. Egy 2012-es nemzetközi konferencia nyomán,

2014-ben nyolc ország kutatóinak a közreműködésével, valamint az NKA támogatásával megjelent a tanulmánykötet a területet érintő, két világháború közötti területi és etnikai vitákról.

A „hűség völgye” - Nemzetépítés és a táj nacionalizálása egy erdélyi periférián című kutatás keretében a terepmunka folytatása mellett az év során tanulmányok készültek az újra felépített és 2014-ben újrászentelt széphavasi kápolnához kötődő emlékezési gyakorlatokról, a moldvai csángók jelenlétéről a gyimesi örökségesítési folyamatban és nemzeti, politikai rítusokban, valamint a gyimesbükki örökségesítésről és emlékezésről.

Megkezdődtek az **Emlékezetpolitikák, többségi és kisebbségi emlékezetkultúrák együttélése és konfliktusai a Kárpát-medencében** című kutatás előkészületei, amely több szinten tervezi vizsgálni az emlékezetpolitika, a múltfeldolgozás és elsősorban a kisebbségi magyar emlékezetkultúra összefüggéseit. Ennek jegyében, ezeknek a kérdéseknek a vizsgálata szerepelt az intézet decemberi, éves konferenciájának középpontjában.

A **Szolidaritás és hatalom** című kutatás témája a Magyarországon szervezett, kisebbségi magyarokat segítő jótékonyági akciók szociológiai vizsgálata, a szolidaritás, hatalom jelentéslétrehozás összefüggéseinek vizsgálata, amelynek eredményeként elkészült a PhD disszertáció kézírata.

A magyar-román diplomáciai kapcsolatok Bethlen István miniszterelnöksége idején. A kutatás 2014-ben indult az OTKA támogatásával, és első félévében megtörtént a román szakirodalom, a Románia Külügyminisztériumának Levéltárában található vonatkozó források, továbbá a Román Nemzeti Levéltár Propagandaminisztériumának az anyagai feltárása és mindezek digitalizálása.

A kisebbségi civil-nonprofit szervezetek működési sajátosságai című kutatás a nemzetiségi nonprofit szervezeteket vizsgálja összehasonlító keretek között Szlovákiában, Romániában és Magyarországon. 2014-ben Kassán és Pécsen egyéni és csoportos strukturált interjúk készítésére került sor a nemzetiségi szervezetek vezetőivel és képviselőivel.

A **Vajdasági magyar életútinterjúk** második kötetének előkészítése keretében tizenegy életinterjú és a kapcsolódó, az adott interjúk alanyairól szóló portrészzerű tanulmány megírására került sor.

Az eperjesi és kassai magyar értelmiség közösségi stratégiái a két világháború között című kutatás a kisebbségi helyzetbe került magyar értelmiségi elit helyi és országos közösségi formákba (politikai pártok, egyesületek, vallási szervezetek, irodalmi vagy értelmiségi körök stb.) történő szerveződését vizsgálja.

A határon túli német kisebbségek helye a magyar kormányzatok és a magyar kisebbségek politikai törekvéseiben (1920-1944) című projekt keretében folytatódott a Magyar Nemzeti Levéltárban a Belügyminisztérium rezervált iratai, valamint a Társadalmi Egyesületek Szövetségének anyagában található források feltárása. Emellett feldolgozásra kerültek a téma szempontjából központi jelentőségű német-magyar diplomáciai levelezés publikált forrásai.

A nemzetépítés Szerbiában a háborúk előtt és után című kutatás keretében az év folyamán elsősorban magyar, szerb és bosnyák lapok cikkeinek elemzésre került sor.

Kisebbségi jog

MIME - Mobility and Inclusion in a Multilingual Europe című EU FP7-es kutatás első évének feladata a különböző, nyelvileg megosztott országok, köztük Szerbia/Vajdaság politikai és intézményi tapasztalatainak összehasonlító vizsgálata volt. Elindult a projekt honlapja, továbbá az első kutatási eredményekről nemzetközi konferencián való előadás született, valamint megkezdődtek egy nemzetközi folyóirat különszámának a projekthez kapcsolódó szerkesztési munkái.

A közép-európai kisebbségek jogi helyzetének összehasonlító vizsgálata. Az év során továbbra is a projekt fő célkitűzése volt az összegyűlt joganyag online megjelenítése, az adatbázis nyilvánossá tétele, amely magyarországi, ausztriai, horvátországi és szlovákiai kisebbségi joganyagot tartalmaz. Az adatbázis állománya az évben kibővült a 2014. évi magyarországi és szlovákiai jogszabályokkal, valamint külső kutatók bevonásával folytatódott a romániai, szerbiai, szlovéniai és ukrainai adatgyűjtés is.

A kisebbségek közéleti részvételi joga Európában című OTKA kutatási program keretében a szomszédos országokban élő magyar közösségek politikai képviseletének, részvételének jövőjével foglalkozó nemzetközi workshopra került sor, valamint számos publikáció született a koszovói decentralizáció összefüggéseiről.

Roma tárgyú kutatások

A Hagyomány és modernizáció. A magyarországi cigányok/romák társadalomtörténete a „hosszú” 20. században című, Bolyai Ösztöndíj által támogatott kutatás a cigányok/romák komplex társadalmi integrációja eredménytelenségének történelmi okait vizsgálja, és eredményeként a roma társadalom társadalomtörténetét és kultúráját bemutató forrásgyűjtemény, valamint a „hosszú 20. század” vonatkozásában egy összegző munka készült el.

A Transzlokális társadalompolitikai programok és a helyi kisebbségi közösség együttműködésének példái című projekt keretében két telepprogramban készültek interjúk a projektek működtetőivel, illetve a helyi lakosság és különböző intézmények képviselőivel.

Az Etnopolitikai mobilizáció és roma pártok Magyarországon és Kelet-Közép-Európában című, a Bolyai Ösztöndíj által támogatott kutatás az etnikai törésvonal rendkívül csekély politikai szerepe ellenére feldolgozza a pártverseny állandó szereplőiként létrejött, számos, ugyanakkor korlátozott politikai mobilizációs és véleményformáló képességekkel bíró, etnikaiként meghatározható pártok jellemzőit és szerepét Magyarországon és a tágabb térségben a rendszerváltástól napjainkig. Az év folyamán a kutatás kitért az időközben bejegyzett újabb pártokra és az írott roma sajtó ide kapcsolódó cikkeinek elemzésére.

Bevándorlókkal, migrációval kapcsolatos kutatások

A Menjek/maradjak - Magyarok Nagy-Britanniában című kutatás és kérdőíves adatfelvétel arra kereste a választ, hogy milyen okokból költöznek magyarok Nagy-Britanniába, mi jellemzi társadalmi-gazdasági helyzetüket, mennyire érzik magukat sikeresnek, illetve hogy mik a jövőre vonatkozó terveik, és ezáltal szolgáltat újabb adatokkal a

magyarországi lakosságot napjainkban érintő migrációs és mobilitási folyamatok jobb megértéséhez.

Kínai a családban I. Magyar-kínai viszonyok Magyarországon az interetnikus párkapcsolatok tükrében című kutatás konkrét emberi viszonylatokon – interetnikus párkapcsolatokon – keresztül tanulmányozza a magyar-kínai viszonyrendszer egy szeletét és azt vizsgálta, hogy milyen hatással vannak ezek a kapcsolatok a felek társadalmi mobilitására és integrációjára a magyar és a magyarországi kínai társadalomba. Az OTKA által támogatott kutatásban megkezdődött az anyaggyűjtés és a terepmunka.

Az argentinai magyar diaszpóra helyzetének változásai a 2010-es években című kutatás célja az argentinai magyar közösség változási folyamatainak elemzése a nyomtatott sajtó és elektronikus források elemzésének segítségével.

Judaisztikai tárgyú kutatások

A Zsidó oktatás és gyermekintézmények Magyarországon, 1945–1956 című, a Bolyai Ösztöndíj által támogatott kutatás első évében az elsődleges források – levéltári anyagok, sajtó és visszaemlékezések – gyűjtésére került sor.

Magyarországi zsidó temetők dokumentálása. Az év során a műemléki értékű pilisvörösvári zsidó temetőt feldolgozó és bemutató kötet kéziratából elkészült az adattár és a fordítások.

Héber kéziratföredékek magyarországi közgyűjteményekben című OTKA által támogatott kutatás 19 magyarországi közgyűjtemény állományában folyt kutatás. A kutatás befejezéséhez közeledve 2014-ben folytatódott a fővárosi és vidéki közgyűjteményekben az anyaggyűjtés. Elkészült a magyar nyelvű honlap, amely a kutatás dokumentációját hozzáférhetővé teszi. Az adatok jelentős része felkerült az egyes európai országokban zajló párhuzamos kutatásokat koordináló nemzetközi internetes felület háttéradatbázisába.

A jiddis kultúra története Magyarországon című kutatás a magyar jiddis kultúra történelmét tárja fel, kultúrtörténeti, történelmi szociolingvisztikai szempontból - a magyar zsidó történelem, illetve a magyar történelem általában ismeretlen területét. A kutatás eredményeképp az év folyamán két tanulmány készült el.

A modern jiddis irodalom című kutatás legfőbb eredménye az év során egy kétnyelvű (héber-jiddis) megjelenése Izraelben.

Magyarországi nemzetiségekkel kapcsolatos kutatások

A Németek Magyarországon 1950-1989 című kutatás célja a német nemzetiség korszakbeli történetének, társadalmi-gazdasági helyzetének monografikus feldolgozása a kormányzat nemzetiségpolitikájával, valamint a magyar-német államközi kapcsolatokkal összefüggésben. Az év folyamán Németországban és a Magyar Nemzeti Levéltárban történt anyaggyűjtés.

A „die helfte hier und die helfte zu hause” A magyarországi németek története 1944-1953 című kutatás célja a Magyarországot a második világháború után érintő migrációs folyamatok körülményeinek és összefüggéseinek feltárása, és az eredmények egy magyar és egy német nyelvű dokumentumkötetben való közzététele. Az év folyamán befejeződött a dokumentumok válogatása, a személyes és fotódokumentumok, illetve a sajtó feltárása.

Jugoszláviai svábok Magyarországon 1944-1950. A projekt egyik törekvése a második világháború végén Bácskából Magyarországra menekülő németekkel szemben alkalmazott magyar állami politika feltárása, másrészt pedig két menekült német nő naplójának elemzése révén az egyéni sorsok közönség elé tárásával a nagypolitika hétköznapiakra gyakorolt hatásának bemutatása.

A magyarországi német kisebbség két világháború közötti történetének forrásfeltárása című munka keretében a Magyar Nemzeti Levéltárban a Belügyminisztérium vonatkozó iratainak feltárása történt meg.

Az **Identitás, migráció, modernizáció** című kutatás a hazai népszámlálási adatok segítségével vizsgálja azt, hogy a nemzeti-etnikai identitás hogyan illeszkedik a társadalmi szerkezetet meghatározó egyéb - demográfiai, gazdasági, politikai, kulturális - tényezők közé, és milyen kölcsönös összefüggésben áll velük a modernizációs folyamatokban.

b. Tudomány és társadalom

Az intézet számára stratégiai kérdésnek számít, hogy a kutatók által felhalmozott és publikált ismeretek, adatok az érdeklődők számára is elérhetővé váljanak. Az elmúlt évben mintegy 29 nyilvános szakmai rendezvény került megrendezésre: műhelyszemináriumok, neves külföldi kutatók előadásai, könyvbemutatók, vitákkal egybekötött filmvetítések, illetve két kutatóközponti Inkubátor munkacsoport workshopjai, amelyekben az intézet munkatársai meghatározó szerepet vállalnak. Ez utóbbiak köré szerveződött a kutatóközpont konferenciája 2014. november 11-én a Magyar Tudomány Ünnepe rendezvénysorozat keretében. Az intézet éves konferenciájára pedig 2014. december 4-én, **Többségi és kisebbségi emlékezetpolitikák Kelet-Közép-Európában 1989 óta** címmel került sor. Az intézet a kutatóközpont részeként ismét bekapcsolódott a Kutatók Éjszakájának országos rendezvénysorozatába, amelynek keretében filmvetítéssel egybekötött szakmai vita zajlott a roma holokausztról. Eseményeinkről, illetve más, kisebbségkutatással kapcsolatos hírekről, szakmai publikációkról az intézet honlapja, Facebook profilja, valamint a 2014-ben elindított Youtube csatornája folyamatosan tájékoztatta az érdeklődőket. A honlap Digitális Olvasószoza menüpontja folyamatosan bővülő szakirodalmi munkákkal és online adatbázisokkal segíti a szakmai közönséget. 2014-ben a Holokauszt emlékév keretében a judaisztikai kutatócsoport munkatársai szakmai segítséget nyújtottak több közgyűjtemény kiállításainak és kiadványainak összeállításához, valamint megszervezték a Néprajzi Múzeumban megnyílt, „Kő kövön – Töredékek a magyar vidéki zsidóság kultúrájából” c. kiállítást.

Intézeti konferencia

Többségi és kisebbségi emlékezetpolitikák Kelet-Közép-Európában 1989 óta. 2014. december 4.

Műhelyszemináriumok, könyvbemutatók, egyéb rendezvények 2014

- Kárpátaljai magyar doktoranduszok életpályavizsgálata és az Aranymetszés 2013. Kutatási beszámoló és kéziratvita, a Momentum Doctorandusszal közösen, Beregszász, 2014. január 30.
- Pap András László: „Az identitás megválasztásához fűződő jog” c. előadása a Társadalmi konfliktusokra adott identitáspolitikai válaszok Inkubátor-program keretében, 2014. február 4.

- Kárpáti Ukrajna története a „dunatáji népek” nemzeti historiográfiájában. Terminológiai workshop, 2014. február 11.
- Ukrajna a vilniusi keleti partnerségi csúcs előtt és után. „A választási szabályozás fejlődése és a pártrendszerek működése Kelet-Közép-Európában” Inkubátor-program szemináriuma, 2014. február 20.
- Gudmundur Alfredsson (University of Akureyri): „The Future of the International Minority Protection Regime: Effectiveness and Ways Forward” c. előadása, 2014. március 7.
- Székelyföld a XX. században c. konferencia Székelyudvarhely Polgármesteri Hivatalával közösen. 2014. március 22.
- Rogers Brubaker (University of California): „Language, religion and the politics of difference” c. előadása, 2014. április 1.
- Az Otthon és haza című könyv bemutatója. LITEA Könyvesbolt, 2014. április 1.
- A Babiloni Kárpátalja: a regionális nyelvpolitika története a XX. század első felében (1944-ig) c. könyv bemutatója, 2014. április 3.
- Binder Mátyás: „Roma etnikai mobilizáció Kelet-Európában” c. előadása és vitája, 2014. április 8.
- A 2014. évi magyar országgyűlési választások az egyes új jogintézmények tükrében (A külhoni szavazás és a nemzetiségi képviselő). „A választási szabályozás fejlődése és a pártrendszerek működése Kelet-Közép-Európában” Inkubátor-program szemináriuma, 2014. április 10.
- Iskola és képesség c. konferencia a Nemzetpolitikai Kutatóintézettel közösen. Magyarország Háza, 2014. április 16.
- Annabel Tremlett (University of Portsmouth): „Making a difference without creating a difference: superdiversity as a new direction for research on Roma minorities” c. előadása, 2014. április 29.
- Durst Judit: „Ez nem Kanada”: Borsodi romák (és nem-romák) transznacionális gazdasági stratégiái; Vidra Zsuzsanna: „Romák Kanadában – Etnikai migráció? Közép-európai romák kanadai migrációjának elméleti értelmezése és társadalmi, politikai kontextusai”. A Társadalmi konfliktusokra adott identitáspolitikai válaszok Inkubátor-program előadásai, 2014. május 6.
- A Nemzet a mindennapokban című könyv bemutatója. Kossuth Klub, 2014. május 12.
- A Töréspontok című könyv bemutatója. ELTE BTK, 2014. május 21.
- Papp Z. Attila: „Kisebbségi identitáskonstrukciók a kettős magyar állampolgárság által”, illetve Vass Ágnes: „Állampolgárság-diskurzusok szlovákiai magyarok körében” c. előadásai a Társadalmi konfliktusokra adott identitáspolitikai válaszok Inkubátor-program keretében, 2014. május 29.
- Szelterszi Társadalomtudományi Tábor, 2014. augusztus 14-17.
- Horváth Ágnes (Cambridge University): „A migráció élet-élménye: Vándorlás, zarándoklat és liminalitás”; valamint Szokolczai Árpád (Cork University): „Marginalitás és liminalitás: Státuszon kívüli helyzetek és átértékelésük” c. előadásai, 2014. szeptember 23.
- Varga Ágota „Porrajmos - Cigány holokauszt” című filmjének vetítése és beszélgetés a Kutatók Éjszakáján, 2014. szeptember 26.
- A választások és a politika „transzborderizálása” a közép-európai térségben. A választási szabályozás fejlődése és a pártrendszerek működése Kelet-Közép-Európában” Inkubátor-program konferenciája, 2014. október 21.
- Az Ítélet Magyarországon című film vetítése és beszélgetés, 2014. november 20.

- Elszakadás, autonómia, kisebbségi jogok című konferencia a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel közösen, 2014. november 25.
- Dieter Reicher (University of Graz): „Empty Nationalism. Being nationalistic but forgetting to dispute cultural differences” c. előadása, 2014. december 11.

Médiamegjelenés

Munkatársaink 2014-ban is jelen voltak a nyomtatott és elektronikus sajtóban az intézet profiljába vágó kisebbségi témák kapcsán. Az intézeti eseményekről, konferenciákról néha a sajtó is beszámolt. Kiemelendő továbbá az ukrajnai válsággal kapcsolatos folyamatos médiajelenlét. A szociális médiában az év végére a követők száma elérte a 900-at, illetve a Youtube csatorna is növekvő látogatottsággal bír, amelyeken keresztül az érdeklődők naprakész információkat szerezhetnek.

Egyéb tevékenységek

Az intézet rendszeresen fogad hallgatókat akár szervezett, csoportos, akár egyéni formában is, hiszen egyik fő cél, hogy az érdeklődő fiatal kutatók számára szakmai támogatást nyújtson. A szakmai gyakorlati program keretében, szervezett formában, illetve egyes felsőoktatási intézmények hallgatói, valamint különféle ösztöndíjasok (Erasmus) kapcsolódtak az intézethez. Az intézet munkatársai nagyszámú tudományos, részben tudományos ismeretterjesztő és szakkollégiumi előadást tartottak Magyarországon, Nyugat-Európában, a szomszédos országokban, de az Egyesült Államokban, Kanadában és Japánban is. Ezek az előadások nemcsak a szakmai közvéleményt vonzották, hanem az érdeklődő laikus közönséget is, és ennek révén az intézetben elért eredmények eljuthattak a témák iránt fogékony külföldi érdeklődők szélesebb rétegeihez is.

III. A kutatóhely hazai és nemzetközi kapcsolatai 2014-ben

Az intézet az akadémiai intézetek közül elsősorban a Társadalomtudományi Kutatóközpont többi intézetével, a Politikatudományi, a Jogtudományi, és a Szociológiai Kutatóintézettel, a Bölcsészettudományi Kutatóközponton belül a Néprajzi, az Irodalomtudományi, és a Történettudományi, illetve a Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Földrajztudományi Kutatóintézetével, valamint a Nyelvtudományi Kutatóintézettel folytat közös kutatómunkát. A hazai egyetemi kutatóhelyek közül a Miskolci Egyetem Kulturális és Vizuális Antropológiai Intézetével, illetve Szociológiai Intézetével, a Nemzeti Közszolgálati Egyetemmel, a Közép-Európai Egyetemmel működött együtt.

2014-ben az intézet tíz munkatársa volt valamely doktori iskola törzstagja, oktatója vagy tartott PhD kurzusokat. 14 munkatárs különböző egyetemeken 17 elméleti és 21 gyakorlati kurzust tartott, 17 BA, 17 MA hallgató diplomamunkáját segítette, és 18 PhD hallgató disszertációjának készítését irányította.

Az év folyamán összesen mintegy 15 egyetemi hallgató töltötte a szakmai gyakorlatát az intézetben, akiket pályázat útján fogadtunk intézetünkben, főként magyarországi és romániai (kolozsvári BBTE, EMTE-Sapientia) egyetemekről.

Az egyéb hazai műhelyek közül különböző projektek keretében együttműködés alakult ki a Külügyi Intézettel, a Közép-európai Kulturális Intézettel, a Nemzetpolitikai Kutatóintézettel, a Tom Lantos Intézettel, a Balassi Bálint Intézet Márton Áron Szakkollégiumával, valamint a Terra Recognita Alapítvánnyal.

Az év folyamán, döntően intézeti szerkesztésben újraindult a *Regio – Kisebbség Kultúra Társadalom Politika* c. e-folyóirat, valamint intézeti közreműködéssel jelenik meg a kutatóközpont nemzetközi társadalomtudományi folyóirata, az *Intersections – East European Journal of Society and Politics*. A munkatársak emellett több hazai és külföldi szakmai folyóirat – a *Pro Minoritate*, a *Kisebbségkutatás*, a *Magyar Kisebbség*, a *Modern Magyarország*, az *Educatio*, a *Fórum Társadalomtudományi Szemle*, *Társadalmi Együttélés* – szerkesztésében is részt vettek, valamint több rangos nemzetközi folyóirat számára készítettek véleményeket. Az intézet egy munkatársa részt vett az OTKA Szociológia-Demográfia zsűrijének munkálataiban. A szakértői és tanácsadói munkák sorából kiemelendő az Országgyűlési Könyvtár számára folytatott szakértői tevékenység.

A nemzetközi együttműködések terén kiemelendő a flensburgi székhelyű European Centre for Minority Issues (ECMI) kutatóintézettel kötött együttműködési megállapodás, amely főként a kutatások összehangolását, közös publikációkat, szakirodalom cseréjét és kutatók kölcsönös fogadását célozza. Több munkatársunk részt vett nemzetközi konferenciákon, workshopokon, nemzetközi szakmai szervezetek (Association for Studies of Nationalities, European Association of Social Anthropologists, European Consortium for Political Research, International Sociological Association) rendezvényein, illetve több nemzetközi konferencia szervezésében közre is működtek. Ennek keretében sikeresen zajlottak az intézet munkatársai által, az ASN New York-i és budapesti kongresszusaira többek között nemzeti identitás és kisebbségi jogok témájában szervezett panelek. Egy munkatárs egy hónapot töltött vendégkutatóként a jeruzsálemi Dov Sadan Intézetben, egy munkatárs pedig Klebelsberg ösztöndíjjal folytatott Németországban levéltári kutatómunkát.

IV. A 2014-BEN ELNYERT FONTOSABB HAZAI ÉS NEMZETKÖZI PÁLYÁZATOK RÖVID BEMUTATÁSA

Az intézet munkatársai a tárgyévben sikeresen pályáztak az OTKA-nál: két nagyobb kutatási (K) pályázat a magyarországi német szervezetek két világháború közötti helyi és regionális szintű aktivitását, valamint a magyar-kínai interetnikus viszonyokat vizsgálja napjainkban, míg egy posztdoktori (PD) pályázat a kisebbségi kérdés szerepét tárja fel az 1920-as évek magyar-román diplomáciai kapcsolataiban. Az NKA Könyvkiadási Kollégiuma a „Kárpáti Ukrajna” c. tanulmánykötet kiadását támogatta. Egy-egy munkatárs két évre elnyerte a Bolyai János Kutatási Ösztöndíjat, illetve az NKA alkotói támogatását.

V. A 2014-BEN MEGJELENT JELENTŐSEBB TUDOMÁNYOS PUBLIKÁCIÓK

1. Ábrahám Vera, Bányai Viktória (szerk.): A Szegedi Szent Egylet Aranykönyve, a harmadik törzskönyv. Szeged: Szegedi Zsidó Hitközség dr. Birnfeld Sámuel Könyvtára, 2014. 420. (ISBN: 978-963-08-8708-3) <http://real.mtak.hu/17938/>
2. Bárdi Nándor, Zahorán Csaba: A szupremácia és az önrendelkezés igénye: Javaslatok, tervek az erdélyi kérdés rendezésére 1918-1940. Csíkszereda: Pro-Print Könyvkiadó, 2014. 506. (Források a romániai magyar kisebbség történetéhez) (ISBN: 978-606-556-074-1) <http://real.mtak.hu/19700/>
3. Bárdi Nándor, Gidó Csaba, Novák Zoltán Csaba (szerk.): Együtt és külön. Az erdélyi magyarok önszerveződése (1989–1990). Kolozsvár: Editura Institutului pentru Studierea Problemelor Minorităților Naționale, 2014. 270. (ISBN:978-606-8377-31-5) <http://real.mtak.hu/19701/>

4. Filep Tamás Gusztáv (szerk.): Kemény Zsigmond. Eszmék és jámbor óhajítások: Válogatott publicisztikai írások. Kolozsvár: Kriterion Könyvkiadó, 2014. 366. (Téka) (ISBN: 978-973-26-1104-3) <http://real.mtak.hu/20784/>
5. Fedinec Csilla (szerk.): Kárpáti Ukrajna: Vereckétől Husztig: Egy konfliktustörténet nemzeti olvasatai. Pozsony: Kalligram, 2014. (Regio Könyvek) (ISBN: 978-80-8101-848-0) <http://real.mtak.hu/18565/>
6. Feischmidt Margit: Dampened Voices: A Comparative Look at Roma Adolescents' Discourses on Being 'Othered' at School. In: Schiff Claire, Szalai Júlia (szerk.): Migrant, Roma and Post-colonial Youth in Education across Europe: Being 'visibly different'. London: Palgrave, 2014. 120-135. (ISBN: 978-1-137-30862-7) <http://www.palgraveconnect.com/pc/doi/10.1057/9781137308634.0015>
7. Feischmidt Margit, Glózer Rita, Ilyés Zoltán, Kasznár Veronika Katalin, Zakariás Ildikó: Nemzet a mindennapokban: Az újnacionalizmus populáris kultúrája. Budapest: L'Harmattan, 2014. 473. (ISBN: 978-963-236-786-6) <http://real.mtak.hu/19969/>
8. Kállai Ernő (szerk.): A cigány/roma kulturális örökség és továbbélése napjainkban. Digitális szemelvények a cigány kultúra tanulmányozásához. Eger: Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, 2014. 154. (ISBN:978-615-5297-22-9) <http://real.mtak.hu/16733/>
9. Kállai Ernő (szerk.): Cigányok/romák a „hosszú 20. század” magyar társadalmában. Társadalomtörténeti források digitális gyűjteménye. Eger: Eszterházy Károly Főiskola Tanárképzési és Tudástechnológiai Kar, 2014. 375. (ISBN: 978-615-5297-23-6) <http://real.mtak.hu/16734/>
10. Komoróczy Szonja Ráhel, Zakowitch Ruti (szerk.): Teksztim mi-szifrut jidis le-bicua teatrali: Monologim, dialogim, mahaze. Jerusalem: The Dov Sadan Publishing Project, 2014. 315. http://aleph.nli.org.il/F/CYUGBV5MKJPSTAYLNIPB9IF1L6VSXQ8JS2R8SELEJ3PXV1AAKA-16698?func=direct&local_base=NNL01&doc_number=003714836&ds_handle=GUEST
11. András Kováts et al: Sexual and gender-based violence in the European asylum and reception sector: a perpetuum mobile? EUROPEAN JOURNAL OF PUBLIC HEALTH Advance Access: (May 29, 2014) 1-7. (2014) <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/24876179>
12. Morauszki András, Papp Z Attila: Nemzetiségi revival? Magyarország nemzetiségei a 2011. évi népszámlálás megváltozott módszertana tükrében. KISEBBSÉGKUTATÁS 23:(3) 73-98. (2014) <http://real.mtak.hu/18307/>
13. Marchut Réka: Töréspontok: A Budapest környéki némettség második világháborút követő felelősségre vonása és annak előzményei (1920-1948). Budapest: MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont, 2014. (ISBN: 978-963-08-8451-8) <http://real.mtak.hu/19723/>
14. Papp Z Attila: Hidden Ethnic Inequalities: A Possible Global Educational Exploration Using PISA. ETHNICITY 10: 4-40. (2014) http://www.fsi.lu.lv/userfiles/Et_10new2%281%29.pdf
15. Papp Z Attila, Vass Ágnes: Külhoni szavazás: kontextusok és Kárpát-medencei percepciók. PRO MINORITATE (3) 40-58. (2014) <http://real.mtak.hu/16505/>
16. Tóth Ágnes, Vékás János: Nationale Minderheiten in Ungarn von 2001 bis 2011. RELIGION UND GESELLSCHAFT IN OST UND WEST (RGOW) 42:(1) 24-28. (2014) <http://real.mtak.hu/17401/>